

Vastaanottaja
Kuortaneen kunta

Asiakirjatyyppi
Selvitysraportti

Päivämäärä
20.6.2019

Viite
1510032902-002

KUORTANEENJÄRVEN POHJOISOSAN OSAYLEISKAAVA

LUONTOSELVITYS

LUONTOSELVITYS

Päivämäärä 20.6.2019
Laatija Ville Yli-Teevahainen
Tarkastaja Juha-Matti Märijärvi

Viite 1510032902-002

Kansikuva: Laulujoutsen (*Cygnus cygnus*) pesällään Hiironniemen länsipuolella.

SISÄLTÖ

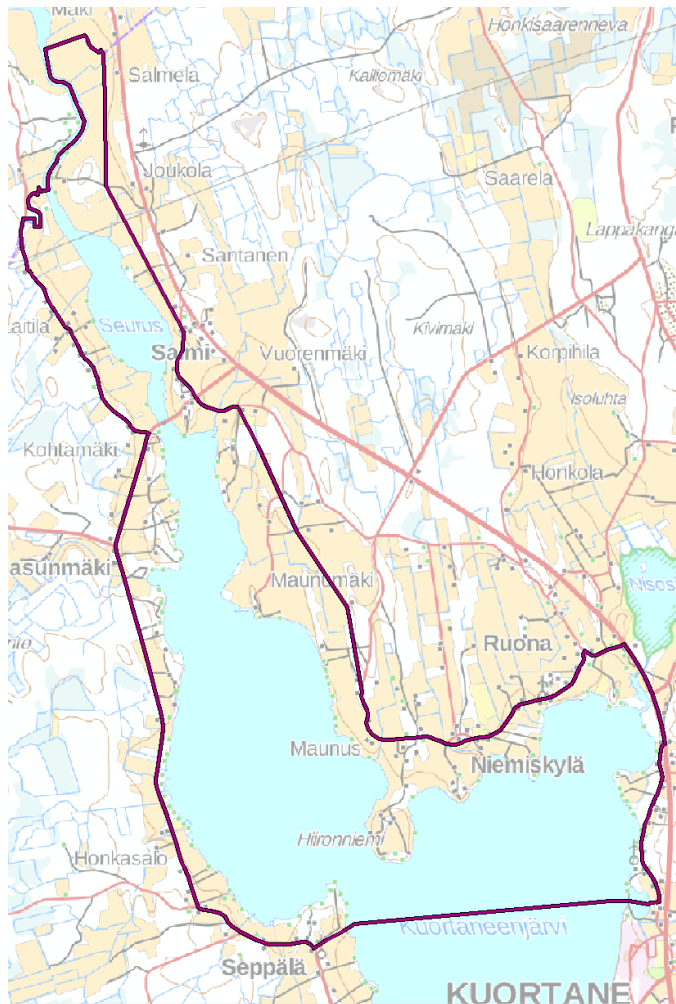
1.	JOHDANTO	1
2.	MENETELMÄT JA AINEISTO	1
2.1	Lähtötiedot	1
2.2	Maastotyöt	2
3.	SELVITYSALUEEN LUONNONPIIRTEET	3
3.1	Yleistä	3
3.2	Kasvillisuus ja eläimistö	5
4.	LUONTOARVOJA SISÄLTÄVÄT KOHTEET HUOMIONARVOISET ELIÖLAJIT	6
4.1	Metsälain 10 §:n ja METSO-ohjelman kohteet	6
4.2	Luonnonsuojelulain kohteet	6
4.3	Vesilain kohteet	7
4.4	Muut kohteet	7
4.5	Uhanalaiset lajit	13
4.6	Linnut	14
4.6.1	Petolinnut	14
4.6.2	Vesi- ja kosteikkolinnut	14
4.7	Lepakot	17
4.8	Viitasammakko	24
5.	SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUUN	27
6.	KIRJALLISUUS	29

1. JOHDANTO

Kuortaneen kunta on laatimassa osayleiskaavaa Kuortaneenjärven pohjoisosaan järven ranta-alueille. Tavoitteena on laatia oikeusvaikutteinen osayleiskaava alueen maankäyttötarpeiden selkeyttämiseksi ja rantarakentamisen ohjaamiseksi. Suunnittelualueena on noin 750 ha maapinta-alaa (ks. kuva 1).

Tämän luontoselvityksen tarkoituksena oli selvittää alueen luonnonympäristön yleispiirteet sekä paikallistaa mahdolliset luonnonarvoltaan huomionarvoiset kohteet ja lajit, joilla on merkitystä alueen maankäyttöä suunniteltaessa. Lisäksi selvityksessä annetaan suosituksia maankäytön suunnitteluun.

Tämä selvitys on tehty Kuortaneen kunnan toimeksiannosta. Maastotöistä ja raportoinnista on vastannut luontokartoittaja EAT, ins. AMK Ville Yli-Teevahainen Ramboll Finland Oy:n Seinäjoen toimipisteestä.

Kuva 1. Suunnittelualueen sijainti ja aluerajaus.

2. MENETELMÄT JA AINEISTO

2.1 Lähtötiedot

Selvityksen lähtötietoina käytettiin mm. seuraavia aineistoja:

- Ala-Risku, R. & Rajala, E. 2008: Kuortaneen länsirannan yleiskaavan luontoselvitys. 9 s.
- Kekäläinen, H. & Molander, L.-L. 2003: Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat. –

- Länsi-Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 250. 319 s.
- Koivisto, A-M & Kullas, J. 2011: Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kuortane. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 1/2011.
- Kotola, J. 2013: Viitasammakon esiintyminen Kuortaneenjärven ympäristössä. Ympäristöosasto, Kuortaneen kunta.
- Rajala, E. 2006: Kuortaneenjärven ja lähivesien linnustosta. Käsikirjoitus: Arvokkaita lintuveisiä; julkaistu Kirjassa: Kuortaneenjärvi Lapuanjoen helmi - Länsi-Suomen ympäristökeskus 2006.
- Rajala, E. 2004a: Pesimälinnuston muutoksia Kuortaneen Nisos-järvellä. Suomenselän Linnut 39:3.
- Rajala, E. 2004b: Lökkilinnut peltopesijoinä Kuortaneella. Suomenselän Linnut 39:3.
- Rajala, E. 2004c: Lintueloa Pennalanlahdella. Kuortanes-Seuran Joulu 2004.
- Rajala, E. ja Rajala, T. 2013: Kuortaneenjärven eteläpään viitasammakkokartoitus toukuussa 2013.
- Rautio, L. M. & Aaltonen, E.-K. (toim.) 2006: Kuortaneenjärvi – Lapuanjoen helmi. – Länsi-Suomen ympäristökeskus, Vaasa. 111 s.
- Uhanalaisten eliölajien havainnot (Suomen ympäristökeskus)
- Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon (LUOMUS) sääksi- ja petolinturekisteri
- Valtakunnallinen Lintuatlas 2005-2010
- Luonnonvarakeskuksen metsävaratiedot 2015 (www.kartta.metla.fi)
- Maakunnallisesti ja paikallisesti tärkeät lintualueet (www.sslty.fi)

Lähtötiedot kerättiin ja analysoitiin. Selvityskohteesta tehtiin kartta- ja ilmakuvatarkasteluun perustuva elinympäristöanalyysi, jossa tiedossa olevat huomionarvoiset kohteet merkittiin kartalle ja muun muassa potentiaaliset viitasammakkohabitaatit arvioitiin kartalle. (Ramboll 2017)

2.2 Maastotyöt

Luontoselvityksen maastotyöt tehtiin 18.5. – 15.8.2017. Maastotyöt kohdennettiin pääosin Kuortaneenjärven rakentamattomille rantaosuuksille, joille oli alustavan emätilatarkastelun perusteella mahdollisuus uudisrakentamiseen mitoituksen perusteella. Maastokartoituksilla selvitettiin alueen luonnonympäristön yleispiirteitä sekä pyrittiin paikallistamaan mahdolliset luonnonarvoltaan huomionarvoiset kohteet ja lajit, joilla on merkitystä alueen maankäyttöä suunniteltaessa (mm. luonnonsuojelulain, metsälain, vesilain kohteet, uhanalainen lajisto, direktiivilajit, muut luonnon monimuotoisuutta ilmentävät lajit ja kohteet).

Taulukko 1. Luontoselvityksen maastotöiden ajankohta.

PVM	MAASTOSELVITYS
18.5.2017	viitasammakko, pesimälinnusto
19.5.2017	viitasammakko, pesimälinnusto
20.5.2017	viitasammakko, pesimälinnusto
25.5.2017	viitasammakko, pesimälinnusto
16.6.2017	pesimälinnusto, kasvillisuus
15.8.2017	lepakot
15.8. – 3.9.2017	lepakot (automaattisesti tallentavat passiividetektorit)

Kevään ensimmäisillä maastokäynneillä toukokuussa keskityttiin ilta- ja yöaikaan tehtäviin viitasammakkokartoituksiin. Tarkistettavat kohteet valittiin ennakkoon tehdyn esiselvityksen ympäristöanalyysin pohjalta (Ramboll 2017) alaville rantapello-osuuksille. Kartoitus perustui soidintavien viitasammakoiden ääntelyn havainnoimiseen. Illan ja aamun aikana maastokäynneillä kirjattiin ylös järvellä ja rannoilla esiintyvää vesi-, ranta- ja varpuslintulajistoa, pesiviksi pareiksi tulkitut havainnot kirjattiin karttapohjalle. Kasvillisuutta tarkasteltiin lähes jokaisella käyntikerralla mutta erityisesti kesäkuussa. Maastokäynneillä tarkasteltiin myös mahdollisia liito-oravan esiintymisestä kertovia jätöksiä (papanat) mutta peltovaltaiset rantaosuudet eivät lähtökohtaisesti tarjonneet lajille hyvin soveltuvia elinympäristöjä. Kuortaneenjärven ympäristön lepakkolajistoa kartoitettiin elokuussa aktiivisella kiertolaskennalla detektoria (Batbox Duet) käyttäen. Tämän lisäksi selvitysalueelle sijoitettiin neljä passiividetektoria (3 kpl Song Meter SM2+ ja 1 kpl Anabat Express), jotka äänittivät jatkuvatoimisesti lepakoiden ultraääniä laitteen muistikortille. Passiividetektorit kiinnitettiin puuhun noin 3-4 metrin korkeudelle ja ne tallensivat lepakoiden kaikuluotaussignaaleja 15.8.-3.9.2017. Käytössä oli yksi mikrofoni per laite. Laitteet oli ohjelmoitu siten, että ne aloittivat tallennuksen automaattisesti auringon laskiessa ja lopettivat tallennuksen auringon noustessa. Tallenteet käsiteltiin myöhemmin Analook ja Batsound -ohjelmistoilla.

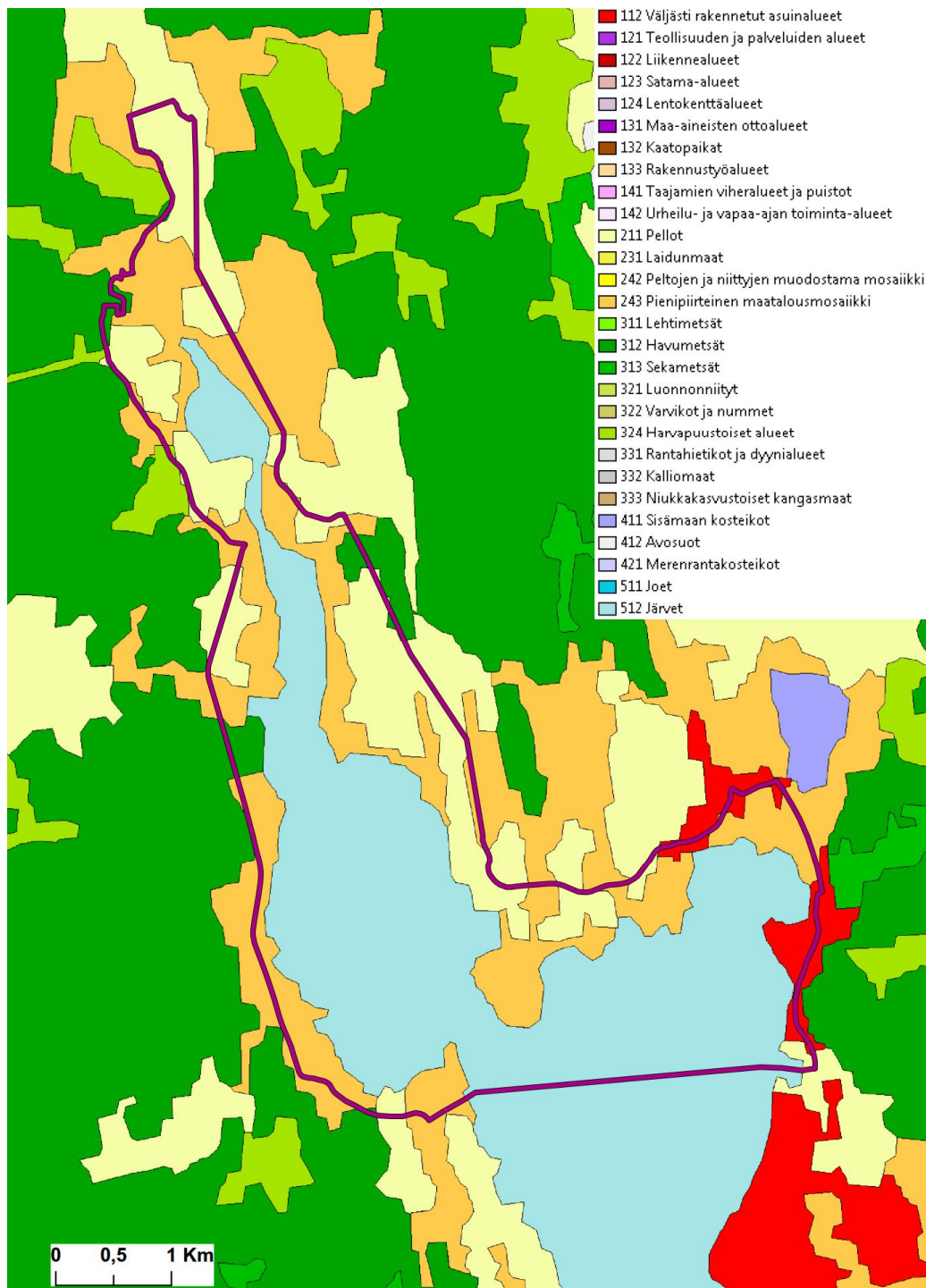
Kuva 2. Automaattisesti tallentavien ns. passiividetektoreiden sijoituspaikat.

3. SELVITYSALUEEN LUONNONPIIRTEET

3.1 Yleistä

Suunnittelualueesta noin 9,7 km² on Kuortaneenjärven sisältyvää vesialuetta ja 7,5 km² maa-alueita järven rannoilla. Ranta-alueesta valtaosa on peltoa (maatalousvaltainen alue ja maatalousalueet: Corine 2012) sekä maaseutumaista asutusaluetta. Suunnittelualueeseen kuuluvat metsät

ovat pienialaisia ja osa niistä on peltoalueeseen sisältyviä metsäsaarekkeita. Ranta-alueilla on runsaasti olemassa olevia loma-asuntoja.

Kuva 3. Maanpeite suunnittelualueella (Corine 2012).

Selvitysalueella sijaitseva Kuortaneenjärvi on Lapuanjoen vesistön suurin järvi. Sen pinta-ala on 16 km², keskisyvyys 3,7 metriä ja syvin kohta on 16 metriä. Kuortaneenjärvi on ruskeavetinen. Sen ravinnepitoisuudet ovat kohonneet ja järvi on selvästi rehevöitynyt (Länsi-Suomen ympäristökeskus 2009, Pöyry Finland Oy 2010). Tämä näkyy syvänteiden hapenpuutteena ja kesäisinä sinileväkukintoina (Länsi-Suomen ympäristökeskus 2009). Kesällä 2010 Kuortaneenjärvellä esiintyi sinilevää, mutta määrät olivat vähäisiä. Kuortaneenjärven ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi. Rehevässä Kuortaneenjärvessä särkikalat ovat vallitsevia. Kuhaa on kuitenkin viime vuosina ollut runsaasti ja myös muikku- ja ahvenkanta ovat alkaneet vahvistua (Rautio & Aaltonen 2006).

Suunnittelualue sisältyy Kuortaneenjärven kulttuurimaisemat –alueeseen, joka on todettu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi valtioneuvoston periaatepäätöksessä että edelleen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivityksessä 2016. Suunnittelualueella on myös valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY).

3.2 Kasvillisuus ja eläimistö

Kuortaneenjärven yleisin ilmaversoinen vesikasvi on järvikorte, jota esiintyy tasaisina nauhoina ympäri järveä lukuun ottamatta hiekka- ja kivikkorantoja. Muita yleisimpiä ilmaversoisia vesikasveja ovat järviruoko ja järvikaisla. Kelluslehtisistä ulpukkaa ja siimapalpakkoa esiintyy yleisesti. Runsaita kasvustoja muodostaa paikoittain myös limaska, joka ilmentää voimakkaasti likaantunutta vettä. Toisaalta taas järvellä tavataan puhdasta vettä ilmentävää vaaleaa lahnaruohoa, tosin harvinaisempaan. Lisäksi järvellä esiintyy muun muassa erilaisia saroja, vesihernettä, vesitatarta ja uistinvitaa. (Rautio & Aaltonen 2006).

Rehevöityneet ja matalat lahdekkeet ovat Kuortaneenjärven pesimälinnuston suosiossa. Pesinnän kannalta vesilinnuille ovat tärkeitä rantojen laajat kortteikot, kaislikot ja saraikot. Yleisimpinä esiintyviä lajeja ovat haapana, tavi, sinisorsa, lapasorsa, telkkä, silkkiuikku ja naurulokki. Harvalukuisempaan järvellä tavataan myös laulujoutsenia, heinätaveja, isokoskeloita, nokikanoja, pikkulokkeja, kalalokkeja ja kalatiiroja. Lokkilintuja esiintyy järvellä ei ole niille sopivia pesimäsaarekkeitä. Lokkien esiintyminen keskittyy sen sijaan Ruonan koillispuolella sijaitsevalle Nisosjärvelle (suunnittelualueen ulkopuolella), jonka saarekkeilla pesii naurulokkikolonia. Umpeenkasvavalla ja rehevöityneellä järvellä pesii paljon puolisuokeltajasorsia, mutta myös kokosuokeltajia, kuten Kuortaneen ainoat tukkasotkat. Nisosjärvi on valtakunnallisesti arvokas, suojeltu lintuvesi (Rautio & Aaltonen 2006; Ala-Risku & Rajala 2008).

Kevätmuuton aikaan Kuortaneenjärven rantavesissä ja tulvivilla rantapelloilla ruokailee ja levähtää runsaasti vesilintuja. Ensimmäisenä muuttajille avautuu jäältä Seurus, josta muutto etenee seuraavaksi Pennalanlahdelle, jonne kokoontuu monipuolisin linnusto ja suurimmat yksilömäärät. Seurukselle kokoontuvat ruokailemaan ja soidintamaan suuret suokukkoparvet, kun taas Pennalanlahti on lokkien suosiossa. Syysmuutto ajoittuu pitkälle aikavälille ja linnut levittäytyvät laajalle alalle, koska vesistöt ovat vielä auki. Yhä kasvava joukko laulujoutsenia laiduntaa syksyisin matalia kasvipeitteisiä rantavesiä ja myös harmaahaikara on vakituinen vieras. Seuruksen rannoilla on viime vuosina tavattu erityisesti kahlaajia (Rautio & Aaltonen 2006; Ala-Risku & Rajala 2008).

Kuortaneenjärveä reunustava kapeahko peltovyö ulottuu yleensä aivan rantaan asti. Peltojen takana levittäytyvät laajat metsäalueet. Kuortane kuuluu Fennoskandian kasvimaantieteellisen vyöhykkeen mukaan keskiboreaaliseen havumetsävyöhykkeeseen. Keskiboreaalisen vyöhykkeen havupuuvalttaisissa metsissä mänty on kuusta yleisempi puulaji. Kuiva kangasmetsä on yleisin metsätyyppi, mutta myös tuoreita kangasmetsiä esiintyy. Lehdot ovat harvinaisia, sen sijaan soita esiintyy runsaasti. Laajoilla peltoalueilla luonnonvaraisille kasveille ja eläimille elinympäristöjä tarjoavat jokirannat, ojien ja teiden pientareet, tilakeskusten lähiympäristöt, käytöstä poistuneet pelto- ja laidunalueet, metsän reunat sekä peltojen keskelle jääneet saarekkeet. Pientareiden ja muiden reuna-alueiden niittykasvillisuus on tavallisimmin kosteaa suurruoho- ja heinäniittyä, joka peltojen läheisyydestä ja hoidon puutteesta johtuen on yleensä hyvin rehevää. Alueelle tavanomaisia niittylajeja ovat muun muassa nurmipuntarpää, nurmiröllä, nurmilauha, mesiangervo, maitohorsma, koiranputki, pelto-ohdake, hiirenvirna, niittynätkelmä, harakankello, metsäkurjenpolvi ja lehtovirmajuuri. Edustavimmilla niityillä tavataan ahomansikkaa, päivänkakkaraa, käenkukkaa, ketoneilikkaa ja kissankelloa. Paahteisilla metsänlaidoilla viihtyvät myös kuivan niityn lajit, kuten lampaannata ja huopakeltano. Rantojen rehevillä pientareilla tyypillisesti esiintyviä lajeja ovat muun muassa mesiangervo, rantamatara, suoputki, rönsyleinikki, nokkonen ja lehtovirmajuuri. (Koivisto ja Kullas 2011)

Eläimistö

Maatalousvaltaisella suunnittelualueella esiintyvät eläinlajit ovat etupäässä kulttuurimaisemaan sopeutuneita, kuten rusakko ja orava, sekä joen lähituntumassa viihtyviä lajeja. Piennisäkkäistä

yleisiä ovat muun muassa metsämyyrä ja metsäpäästäinen. Pienpetonisäkkäistä alueella esiintyvät saukko, minkki ja kärppä. Loivilla rannoilla esiintyy melko yleisenä myös viitasammakko. Peltojen läheisillä metsäalueilla on havaittu liito-oravien esiintymiä. (Rautio & Aaltonen 2006; Ala-Risku & Rajala 2008).

Peltolinnustolle tärkeitä alueita ovat laajat, avoimet peltoalueet sekä tulvapellot. Erilaiset avoimet ja puoliavoimet reunavyöhykkeet, kuten ojien ja teiden pientareet, tarjoavat pesimäpaikkoja muun muassa peltopyylle, ruisrääkälle, töyhtöhyyppälle ja isokuoville. Muita pelloilla pesiviä, runsaana esiintyviä lajeja ovat kiuru ja pensastasku. Ruokokertusta ja pajusirkkua tavataan yleisesti pelloilla järven tuntumassa. Tulvapellot ovat sen sijaan tärkeitä muutonaikaisia levähdyspaikkoja kahlaajille ja vesilinnuille (Rautio & Aaltonen 2006; Ala-Risku & Rajala 2008).

4. LUONTOARVOJA SISÄLTÄVÄT KOHTEET JA HUOMI ONARVOISET ELIÖLAJIT

4.1 Metsälain 10 §:n ja METSO-ohjelman kohteet

Tiedot olemassa olevista metsälain 10§:n ja vapaaehtoisen metsiensuojeluohjelma METSO:n kohteet pyydettiin Suomen metsäkeskukselta (tietopyyntö 20.4.2017). Saatujen tietojen mukaan suunnittelualueella ei ole tiedossa olevia metsälain 10 §:n tai METSO-ohjelman kohteita. Maasto-tarkasteluissa ei myöskään havaittu em. kohteita.

4.2 Luonnonsuojelulain kohteet

Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia suojeltavia luontotyypppejä ovat:

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt;
- 2) pähkinäpensaslehdot;
- 3) tervaleppäkorvet;
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit;
- 7) katajakedot;
- 8) lehdesniityt; sekä
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia luontotyypppejä ei havaittu maastotarkastuksissa eikä niistä ole aikaisempaa tietoa ympäristöhallinnossa. Seuruksen itäpuolella, Jylhänmäen länsipuolella, on yksi iso maisemasta erottuva kuusi, joka voi olla potentiaalinen luonnonsuojelulain 29 §:n mukainen kohde (kuva 4).

Luonnonsuojelulain luontotyypppejä ei saa muuttaa niin, että niiden ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Muuttamiskielto tulee voimaan vasta, kun Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt alueen rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Päätöstä valmisteltaessa kuullaan maanomistajia ja muita asianosaisia.

Kuva 4. Maisemasta erottuva iso kuusi ilma- ja maastokartalla.

4.3 Vesilain kohteet

Vesilain suoraan suojeltuja vesiluontotyyppinä ovat luonnontilaiset enintään kymmenen hehtaarin suuruiset fladat ja kluuvijärvet, lähteet, taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan norot tai enintään yhden hehtaarin suuruiset lammet tai järvet. Näiden luonnontilan vaarantaminen on kiellettyä. Suunnittelualueelta ei ole tiedossa eikä myöskään maastokäynneillä havaittu em. kohteita.

4.4 Muut kohteet

Suunnittelualueelta on aikaisemmissa inventoinneissa (Koivisto ja Kullas 2011, Kekäläinen ja Molander 2003) löydetty perinnebiotooppeja. Näistä kaksi sijoittuu suunnittelualueelle: Ruonanluoman rantaniitty sekä Mäki-Ruonan keto. Mäki-Ruonan keto on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi (M+) ja Ruonanluoman rantaniitty paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi, jossa kuitenkin nähtävissä arvoa alentavia tekijöitä (P-). Kohde-esittelyt julkaisusta Keläläinen ja Molander (2003) on esitetty alla. Kohteet on merkitty kuvaan 5.

5 Kuortane, Ruonanluoman rantaniitty

Peruskarttalehti: 2224 06

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki: 69755:33220, akp:aki: 69753:33218

Maisemamaakunta: Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seutu

Pinta-ala: 2,2 ha

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: P-

Perinnemaisematyypit: muu, järvenrantaniitty

Alueen kuvaus: Inventoitu kohde on Kuortaneenjärven koillisrannalla, Nisosjärvestä laskevan Ruonanluoman eteläpuolella oleva niityalue. Niitty sijoittuu Kuortaneenjärven valtakunnallisesti arvokkaan kulttuurimaisema-alueen rajalle. Rantaniityt ovat olleet noin 8 lehmän laitumena ainakin 1930-luvulta vuoteen 1968 saakka. Yläpuolisten peltojen viljelykierron mukaan laidunnuksessa on ollut ajoittain katkoksia. Niityn voimakkaasti pensoittuvia yläosia on raivattu viimeksi 1990-luvun alussa.

Niityn uloimpia osia luonnehtivat kortteikko ja vesisaraikot. Pensoittuneessa yläosassa kasvillisuus on mosaiikkimaista. Kurjenjalan ja mesimarjan vallitsevat alat sekä jouvihvilävaltaiset laikut ovat tavallisia. Myös vesisara-, viiltosara- ja luhtakastikkayhdyskuntia esiintyy. Hieskoivua on raivattaessa jätetty niitylle harvakeltaan. Raivatun pensaikon tilalle on noussut runsaasti uutta pajukkoa.

Hoitotarve: Hoidoksi soveltuisi laidunnus. Ennen laidunnuksen aloittamista alue on syytä raivata. Raivauksen jälkeen tehokas laidunnus on aloitettava pikaisesti vesakon kurissa pitämiseksi.

I Kuortane, Mäki-Ruonan keto

Peruskarttalehti: 2224 06

Yhtenäiskoordinaatit: ykp:yki 69757:33212

akp:aki 69756:33211

Maisemamaakunta: Etelä-Pohjanmaan-
viljelylakeuksien seutu

Pinta-ala: 0,9 ha

Maanomistaja: yksityinen

Arvoluokka: M+

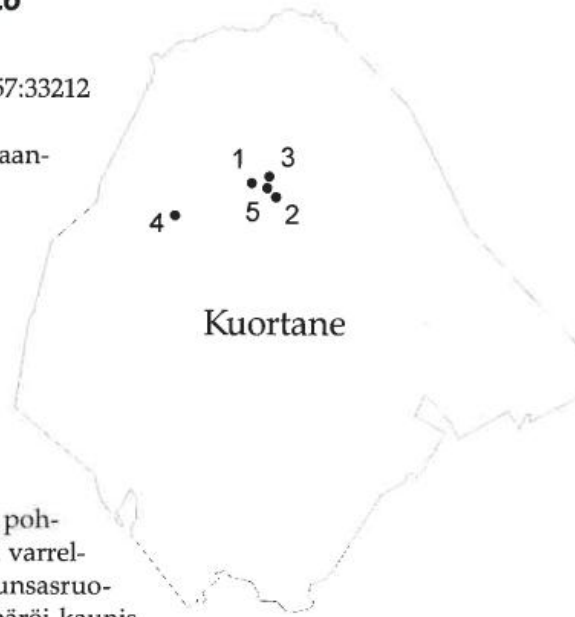
Arvoon vaikuttavat erityistekijät:

harvinaiset kasvillisuustyypit,
maisemalliset tekijät, kasvillisuu-
den mataluus, edustavuus, seudun
ainoita perinnebiotooppeja

Perinnemaisematyypit: keto, niitty

Alueen kuvaus: Kuortaneenjärven poh-
joisrannalla Ruonassa on kyläraitin varrel-
la pienen kumpareen lakiosissa runsasruo-
hoista niittyä ja ketoa. Niittyä ympäröi kaunis

eteläpohjalainen kylämaisema ja niityn yli avautuu järvimaisema. Alue rajautuu
Mäki-Ruonan perinteiseen pihapiiriin. Niityn länsilaidalla ovat kookas hyväkun-

toinen riihi ja pieni kuivaamorakennus. Kohde sijoittuu Kuortaneenjärven valta-
kunnallisesti arvokkaalle kulttuurimaisema-alueelle. Niittyä on käytetty läheisen
kyläkoulun opetuskohteena, mihin käyttöön se soveltuisi edelleenkin erinomai-
sesti. Se on myös mainio mansikkapaikka.

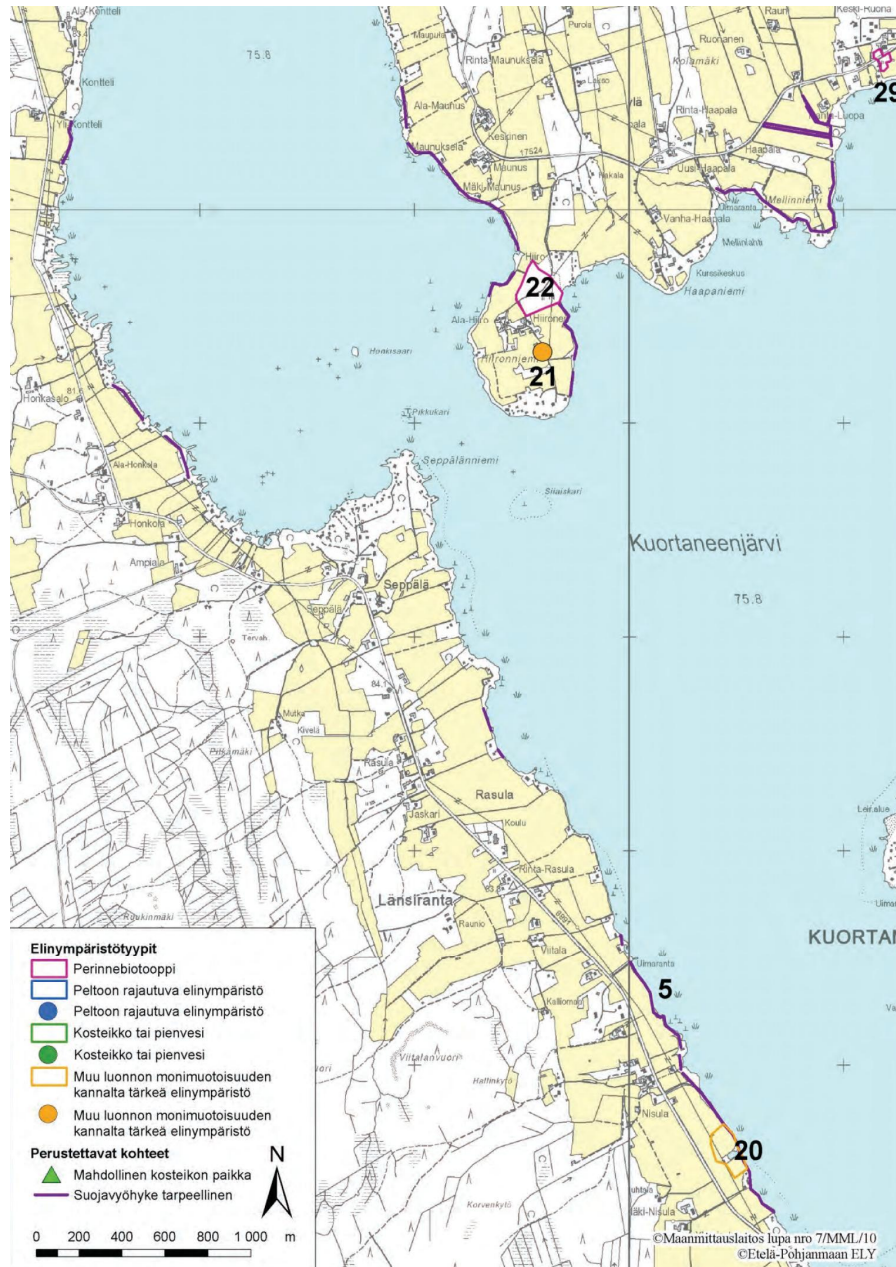
Molemmille puolille kylätietä sijoittuvaa niittyä on käytetty lampaiden ja nautakarjan
laitumena. Viimeksi aluetta on laidunnettu lypsylehmillä ja vasikoilla. Karjanpito
tilalla on päätynyt vuonna 1983. Alueelle syntynyttä puustoa on tämän
jälkeen ajoittain poistettu, ja 1990-luvun alussa niittyä kulotettiin muutamana ke-
väänä. Tienvarteen on kaivettu puhelinkaapeli.

Niitty on kasvillisuudeltaan edustava ja mosaiikkimaisesti vaihteleva. Tien varressa
niitty on keskikesällä laajalti kissankellon siniseksi värjäämää ja ketoneilikoiden
kirjavoimaa ketoa. Sen lomassa riihen edustalla esiintyy pieniä kissankäpälän,
puolukan ja huopakeltanon vallitsemia kangasketolaikkuja. Tien kaakkoispuolella
kedolla kasvaa runsaasti ketonoidanlukkoa ja ahomansikkaa. Ketoalueiden ympärillä
on lajistoltaan vaihtelevia päivänkakkaran, niittynätkelmän, ahopukinjuuren,
nurmitädykkeen ja siankärsämön sekä paikoin myös ahomansikan, paimenmataran,
hiirenvirnan ja kissankellon vallitsemia tuoreita pienruohoniittyjä sekä pienruohoisia
heinäniittyjä. Heinistä nurmirölli, hietakastikka, timotei, niittynurmikka ja
nurmipuntarpää vallitsevat laikuittain. Niityn eteläreunassa esiintyy tuoretta
heinäniittyä sekä kurjenpolven, poimulehtien, paimenmataran ja niittymätkelmän
vallitsemaa suuriruohoista niittyä. Pienellä kivikolla kasvaa runsaasti lillukkaa.
Myös muutamat horsmat ovat saaneet jalansijaa kivikon laitamilta.

Hoitotarve: Kuivuudesta johtuen niityn umpeenkasvu on ollut hidasta. Edustavuutensa
ansiota niitty tulisi saada pikaisesti hoidon piiriin. Hoidoksi sopisi parhaiten
laidunnus. Kohdetta voidaan hoitaa myös niittämällä. Pienestä koosta johtuen
se voitaisiin niittää käsin kylän yhteisillä talkoilla.

Ruonanluoman rantaniityn ja Mäki-Ruonan kedo (nro 29), kiviaita (nro 21) ja kostea suurruohoniitty (nro 22, luonnontila muuttunut, otettu nykyään pääosin viljelykäyttöön) ovat maininneet Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmassa (2011) viisi muuta kohdetta, jotka lisäävät luonnon monimuotoisuutta suunnittelualueella. Kohteiden esittelyt ovat alla Koiviston ja Kullaksen (2011) mukaan.

- kiviaita ja maisemakataja, kohde nro 21
- kostea suurruohoniitty, kohde nro 22 (luonnontila muuttunut, otettu nykyään pääosin viljelykäyttöön)
- maisemapuu, kohde nro 31
- tulvapelto (linnut), kohde nro 32
- metsäsaareke, kohde nro 33

Kuva 5. Mäki-Ruonan keto (nro 29), kiviaita (nro 21) ja kostea suurruohoniitty (nro 22, luonnontila muuttunut). Lähde: Koivisto ja Kullas 2011.

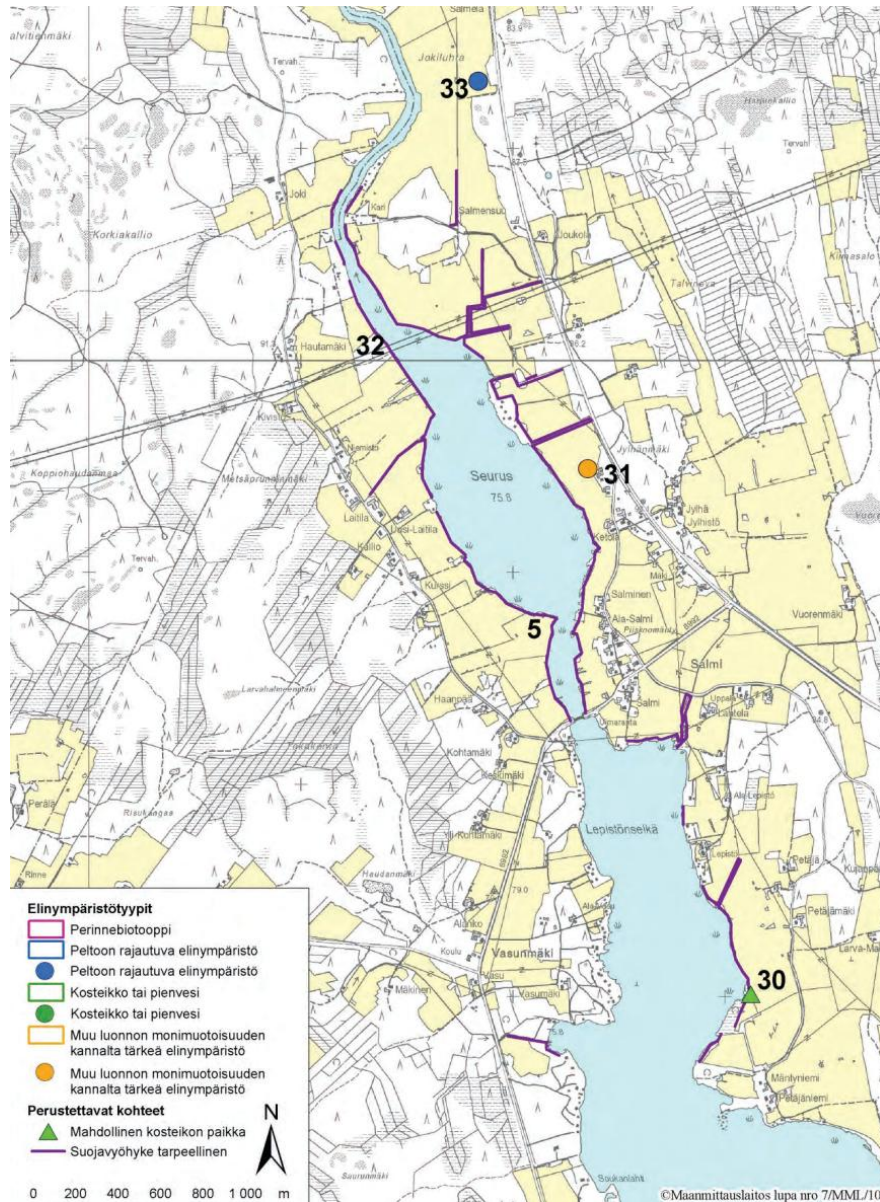
Kohde 21: Kiviaita

Peltotien varressa on kaunis kiviaita, joka on lähes peittynyt vadelman alle. Kiviaidan vieressä kasvaa myös komea iso kataja. Kiviaidan päätyttyä jatkuu piennar niittymäisenä ladolle asti. Piennareella kasvaa muun muassa kissankelloa ja särmäkuismaa. Paikoin kiviaidan juurella kasvaa myös mustikkaa. Toimenpidesuosituksset: Kiviaita tulisi raivata näkyviin sitä peittävän vadelman alta ja niittymäistä piennarta hoitaa niittämällä. Raivaus- ja niittojäte tulee kuljettaa pois kohteelta. Kiviaidan tuntumassa kasvavista taimista voidaan muutaman, esimerkiksi pihlajan, antaa kasvaa koristamaan maisemaa. Hoidon rahoitusmuoto: Kiviaidan hoitoon voi hakea maatalouden ympäristötuen erityistukea, tukimuotona luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 22: Kosteaa suurruohoniitty

Hiironniemen päähän johtavan tien molemmilla puolilla, niemen kapeimmassa kohdassa kasvaa kostea suurruohoniitty. Tieltä molempiin suuntiin avautuu niityn yli näkymä järvelle. Niitty on mesiangervoaltainen. Myös huopaohdake ja maitohorsma ovat paikoin runsaita. Niityllä on havaittavissa alkavaa umpeenkasvua pajujen runsastuessa Toimenpidesuosituksset: Kohteen hoidon tavoitteena on niityn avoimuuden ja järvinäkymien turvaaminen. Pajuja suositellaan raivattavaksi umpeenkasvun estämiseksi ja järvinäkymän säilyttämiseksi. Rannan tuntumassa pajujen ja puiden raivauksen tulee olla varovaista, jotta säilytetään eliöstön suojapaikat ja kulkureitit. Raivausjäte tulee kuljettaa pois kohteelta. Hoidon rahoitusmuoto: Kosteaa suurruohoniityn hoitoon voi hakea maatalouden ympäristötuen erityistukea, tukimuotona luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Huom. Luontoselvityksessä 2017 todettiin kohteen 22 olevan otettu pääosin viljelyyn eli kohteen luonnontila on nykyään muuttunut.

Kuva 6. Maisemapuu (nro 31), tulvapelto (nro 32) ja metsäsaareke (nro 33). Lähde: Koivisto ja Kullas 2011.

Kohde 31: Maisemapuu

Kivien vieressä kasvava komea iso kuusi erottuu katseen vangitsijana kantatie 66:lle muutoin avoimesta maanviljelys- ja järvimaisemasta. Toimenpidesuosituksset: Puun ympäristö tulisi pitää avoimena, esimerkiksi niittämällä noin latvuksen peittämältä pinta-alalta, jotta puu erottuu hyvin maisemassa. Myös puuta ympäröivät taimet suositellaan poistettavaksi.

Kohde 32: Tulvapelto

Seuruksen rantapelto, jolle tulva nousee, ovat merkittävä muutoin levähdyspaikka vesilinnuille ja kahlaajille. Toimenpidesuosituksset: Luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi on tärkeä jatkaa viljelyä pelloilla, jotka ovat lintujen muuton kannalta arvokkaita. Viljelyn jatkumisen lisäksi ensisijaisen tärkeää on viljelytoimien oikea-aikaisuus lintujen muuttoon nähden sekä viljelyn sopeuttaminen tulvaluontoon. Tällaisille alueille voidaan tehdä erityistukisopimus, mikäli alueen jättäminen pois viljelystä aiheuttaisi huomattavaa haittaa linnustolle. Hoidon rahoitusmuoto: Kohteen hoitoon voi hakea maatalouden ympäristötuen erityistukea, tukimuotona luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

Kohde 33: Metsäsaareke

Jokiluhdassa, kantatie 66:n läheisyydessä pellon keskellä, on lehti- ja havupuita kasvava metsäsaareke. Saarekkeessa kasvaa pääasiassa mäntyä ja koivua. Aluskasvillisuus on heinävaltaista, mutta paikoin rehevöitymisestä kertovat maitohorsmakasvustot. Toimenpidesuosituksset: Metsäsaarekkeen reunapuustoa ja pensastoa raivataan valikoiden niin, että tuloksena on mahdollisimman monikerroksinen, eri-ikäistä ja -lajista puista ja pensaista muodostuva reuna. Saarekkeen monimuotoisuutta lisäävinä tekijöinä hoidossa suositetaan marjovia puita ja pensaita. Vanhat lehtipuut, lahoppuut ja pökkelöt säästetään. Aluskasvillisuutta niitetään ja niittojäte kuljetetaan pois kohteelta, jotta maaperä saadaan köyhtymään ja rehevöitymisestä kertovien lajien kasvustot pienemään. Hoidon rahoitusmuoto: Metsäsaarekkeen hoitoon voi hakea maatalouden ympäristötuen erityistukea, tukimuotona luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen.

4.5 Uhanalaiset lajit

Luonnonsuojelulain tarkoittamien uhanalaisten lajien olemassa olevat tiedot tarkistettiin Eliölajit – tietokannasta (SYKE) sekä aluetta koskevista kirjallisuuslähteistä (mm. Koivisto ja Kullas 2011, Kekäläinen ja Molander 2003). Lähimmät liito-oravan esiintymät löytyvät 300 ja 800 metriä suunnittelualueesta etelään, Kuortaneenjärven Länsirannan metsästä. Selvitysalueelta lajia ei maastotöissä tavattu. Liito-oravan asema on viimeisimmässä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Liukko ym. 2016) laskenut vaarantuneesta silmälläpidettäväksi (NT) mutta luontodirektiivin liitteen IV a lajina, liito-oravalla on edelleen ns. tiukan lajisuojelun status.

Luontoselvityksen maastotöissä ei Kuortaneenjärven rannoilta tavattu uhanalaisia kasvilajeja. Eliölajit -rekisteristä (SYKE) löytyi olemassa oleva tieto muutamasta alueellisesti uhanalaisesta (RT) ja valtakunnallisesti silmälläpidettävästä kasvilajista (NT). Silmälläpidettävät lajit eivät ole uhanalaisia, vaikka ne täyttävät useimmat uhanalaisuuden kriteerit. Silmälläpidettävien lajien tilaa seurataan. Eliölajit -rekisterin havainnot ei erikseen käyty maastossa tarkistamassa.

Taulukko 2. Tiedossa olevat uhanalaiset kasvilajit selvitysalueella.

laji	status	kohde	tietolähde
musta-apila	NT, RT	Seppälä	Eliölajit-rekisteri
ketonoidanlukko	NT, RT	Mäki-Ruonan keto	Eliölajit-rekisteri
ketoneilikka	NT, RT	Mäki-Ruonan keto	Eliölajit-rekisteri
ahokissankäpälä	NT	Mäki-Ruonan keto	Eliölajit-rekisteri
pussikämmekä	RT	Honkasalon metsälaidun	Kekäläinen ja Molander 2003

Lisäksi löytyi tieto ketokatkerosta vuodelta 1932 Haapaniemestä mutta lajin paikkatieto on Eliölajit -rekisterissä virheellinen (koordinaatit osoittaa keskelle järveä). Laji lienee ajan saatossa hävinnyt esiintymispaikaltaan.

Kuva 7. Eliölajit -rekisterissä olevat uhanalaiset kasvilajit suunnittelualueella. Ketokatkeron havainnossa on rekisterissä koordinaattivirhe – ei esiinny järvellä.

4.6 Linnut

4.6.1 Petolinnut

Suunnittelualueella tai sen lähiympäristössä (3 km) ei ole tiedossa olevia isojen petolintujen (kuten mm. maakotka, merikotka, sääksi) pesäpaikkoja. Suunnittelualueella ei ole muidenkaan päiväpetolintujen tai pöttöjen tiedossa olevia pesäpaikkoja viimeisen kuuden vuoden ajalta (Eläinmuseon rengastus- ja sääksirekisteri 20.4.2017). Viljelylakeuksille tyypillinen tuulihaukka pesii kuitenkin monen parin voimin suunnittelualueen ulkopuolisessa ympäristössä ja ulottaa saalistuslentonsa myös kohteelle. Hyvinä myyrävuosina kohteella tavattaneen myös suo- ja sarvipöttöjä sekä saalistelevinä että mahdollisesti myös pesivänä.

4.6.2 Vesi- ja kosteikkolinnut

Kuortaneenjärven pesimälinnustosta että muuton aikaisista levähtäjistä on hyvin olemassa tutkittua tietoa (mm. Rajala 2004a, 2004b, 2004c). Yleisimpinä esiintyviä lajeja ovat haapana, tavi, sinisorsa, lapasorsa, telkkä, silkkiuikku ja naurulokki. Harvalukuisempaa järvellä tavataan myös laulujoutsenia, heinätaveja, isokoskeloita, nokikanoja, pikkulokkeja, kalalokkeja ja kalatiiroja. Lokkilintuja esiintyy niukasti, koska järvellä ei ole niille sopivia pesimäsaarekkeitä. Muun muassa *Kuortaneenjärvi Lapuanjoen helmi* -kirjaa varten teki Esko Rajala (2006) linnustolaskentoja, että

keräsi aikaisempia 2000-luvun lintuhavaintoja yhteen. Rajalan (2006) mukaan suunnittelualueella on linnustollista arvoa mm. seuraavissa kohteissa:

Petäjaniemen pohjoispuolisella lahdekkeella Lepistönselällä pesii mm. 4 silkkiuikkiparia, 3 nokikanaparia, 3 haapanaparia, peräti 10 taviparia ja järven ainoa härkälintupari. Tällä matalalla ruohottuneella lahdekkeella havaittiin ensimmäisessä laskennassa harvinainen harmaasorsapari, mutta sitä ei tulkittu reviiriä pitäväksi, koska pariskuntaa ei tavattu toisessa laskennassa. Parimäärä 32, lajimäärä 13 ja suojelupistearvo 12,33.

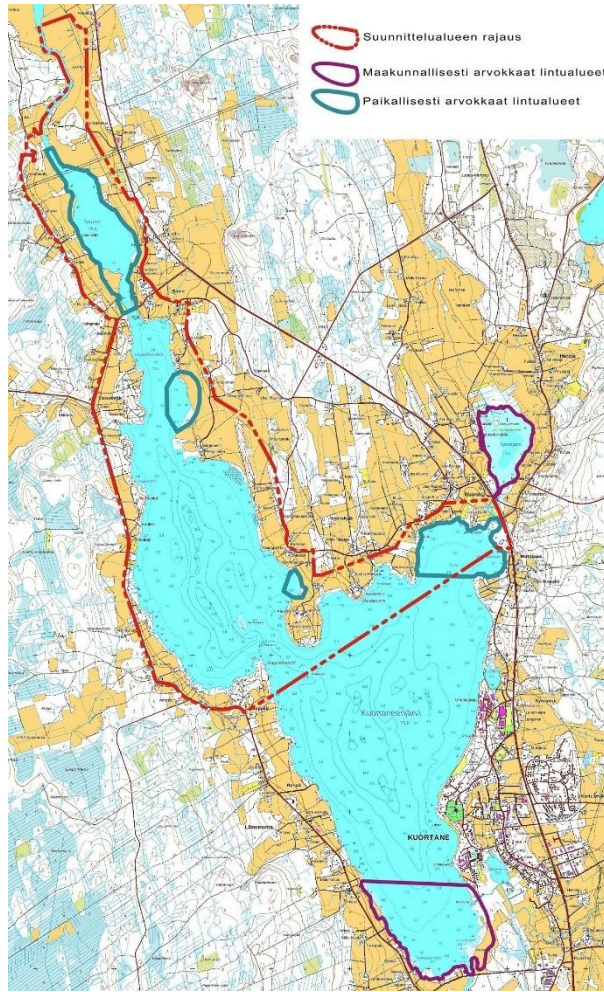
Mustapäänlahtea (ruovikkoinen alue aivan Ruonanluoman suulla) suosivat esim. lapasorsa (2 paria) ja silkkiuikku (3 paria). Kaulushaikara piti tutkimuskesänä 2005 eniten reviiriään juuri Mustapäänlahdella, vaikka se liikkui mm. Nisoksella, Maunuksenlahdella ja Pennalanlahdellakin. Kaulushaikara ja kesäkuussa lahdella huihattu luhtahuitti tulkittiin olevan reviirillään, mutta pesintää ei ole varmistettu. Parimäärä 19, lajimäärä 9 ja suojelupistearvo 10,82.

Maunuksenlahden (Hiironniemen pohjoispuolella) pesimälajistoon kuuluu mm. lapasorsa (4 paria), jouhisorsa, haapana ja silkkiuikku. Laulujoutsen on pesinyt lahdella menestyksellisesti vuodesta 2003 alkaen. Maunuksenlahden edustan vesikivet ovat erinomainen vesilintujen levähdyspaikka, missä on keväällä ja syksyllä viivähtänyt harvinaisiakin lintuvieraita. Parimäärä 13, lajimäärä 9 ja suojelupistearvo 10,96.

Seuruksen rantapellot ovat monen kahlaajan mieleen. Muun muassa suuret suokukkoparvet ruokailevat ja soidintavat niillä toukokuussa. Seuruksen tulvapellolla laskettiin 7.5.2003 peräti 500 yksilöä suokukkoja.

Suomenselän lintutieteellinen yhdistys on vuonna 2013 julkaissut raportin Suomenselän maakunnallisesti arvokkaista linnustoalueista. Suunnittelualueella ei ole maakunnallisesti arvokkaita linnustoalueita. Lähinnä on suunnittelualueen itäpuolella oleva Nisosjärvi ja kauempana etelässä Pennanlahti (ks. kuva 8).

Suomenselän lintutieteellinen yhdistys on julkaissut vuonna 2018 raportin Kuortaneen arvokkaista linnustoalueista, jossa on esitelty paikallisesti tärkeitä lintualueita. Selvityksen mukaan on paikallisesti tärkeäksi alueeksi nimetty Seurus, Lepistönselkä sekä Maunuksen- ja Mustapäänlahti (ks. kuva 8).

Kuva 8. Maakunnallisesti ja paikallisesti tärkeät lintualueet (Suomenselän lintutieteellinen yhdistys 2013, 2018).

Tämän luontoselvityksen maastotöiden lintuhavainnot keväällä ja kesällä 2017 tukivat Rajalan aikaisempia havaintoja ja päätelmiä sekä Suomenselän lintutieteellisen yhdistyksen raportteja. Vesi- ja rantalinnuille tärkeiksi havaittuja kohteita luontoselvityksessä olivat mm. Seurus, josta erityisesti Salmen sillan pohjoispuolella ja Seuruksen länsirannalla oleva alava rantapelto sara-kortelutineen sekä Seuruksen itärannalla voimajohtojen tuntumassa oleva alue keräsi lintuja. Lisäksi linnustollisia arvoja ilmeni Petäjaniemen pohjoispuolisessa lahdelmassa alavine tulvapeltoineen, Hiironniemen pohjoispuolisessa Maunuksenlahdessa ja Ruonanluoman suulla. Kohteilta tavattiin mm. lapasorsa, haapana (VU), tavi, sinisorsa, telkkä, laulujoutsen, silkkiuikku (NT), ruokokerttunen (NT), kalatiira, kurki, suokukko (CR muuonaukaisu levähtäviä parvia), isokuovi (NT), töyhtöhyppä, taivaanvuohi (NT), pajusirkku (VU), pensastasku (VU), västäräkki (NT), harakka (NT), punavarpunen (NT), keltävästäräkki.

Kuva 9. Petäjaniemen pohjoispuolinen, vesikasvillisuuden peittämä lahdelma on tärkeä vesilintujen pesimäympäristö. Itäpuolella oleva loivarantainen tulvapelto vastaavasti on mm. kahlaajille tärkeä.

Selvitysalueen pesimälinnustosta valtaosa koostui tyypillisistä ja yleisistä maaseutukulttuuriympäristöön ominaisista lajeista. Muun muassa kiuruja (NT) ja keltasirkkuja esiintyi peltoalueilla runsaasti. Harvalukuisesta peltopyystä (NT) tehtiin vain yksi havainto Petäjämäentien varren pellolla, niin ikään satakielestä tehtiin vain yksi havainto Ruonan taistelupaikan rehevässä metsässä. Myös Nisosjärveltä kuulunut kaulushaikara jäi ainoaksi havainnoksi lajista. Pihojen ympäristöstä tavattiin mm. haara- ja räystäspääskyjä, tali- ja sinitiaisia, kirjosiippoja ja leppälintuja. Räkätti-, punakylki- ja mustarastaita oli yleisenä reunametsissä ja metsäsaarekkeissa. Mielenkiintoisena yksityiskohdantana olivat Maunuksen ja Seuruksen ympäristössä esiintyneet meriharakat.

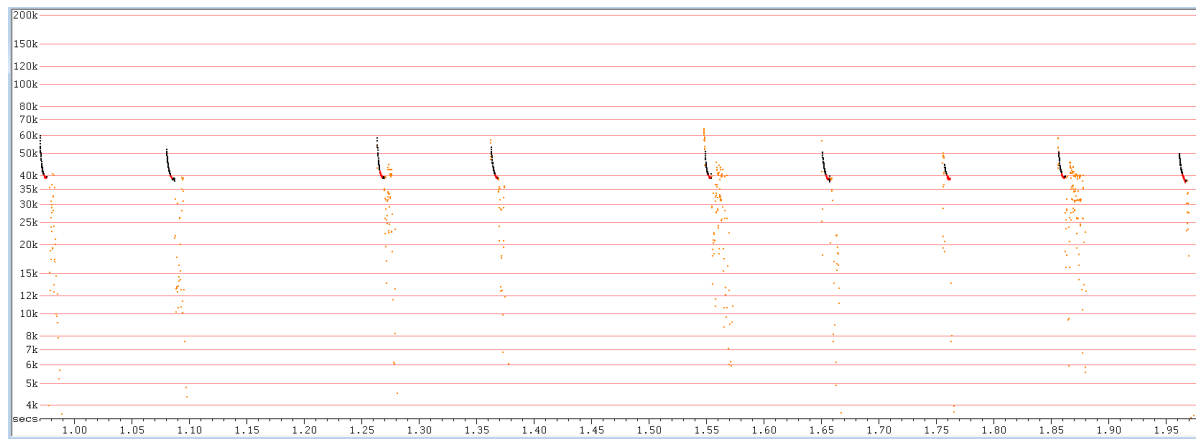
4.7 Lepakot

Kaikki Suomen lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuihin lajeihin. Tämä tarkoittaa, että niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä (luonnonsuojelulaki 49 §). Kaikki lepakkolajit on myös rauhoitettu luonnonsuojelulain 38 §:n nojalla. Tämän lisäksi Suomi on allekirjoittanut lepakoiden suojelua koskevan kansainvälisen EUROBATS-sopimuksen, joka velvoittaa mm. lepakoiden talvehtimispaikkojen, päiväpiilojen ja tärkeiden ruokailualueiden säilyttämiseen.

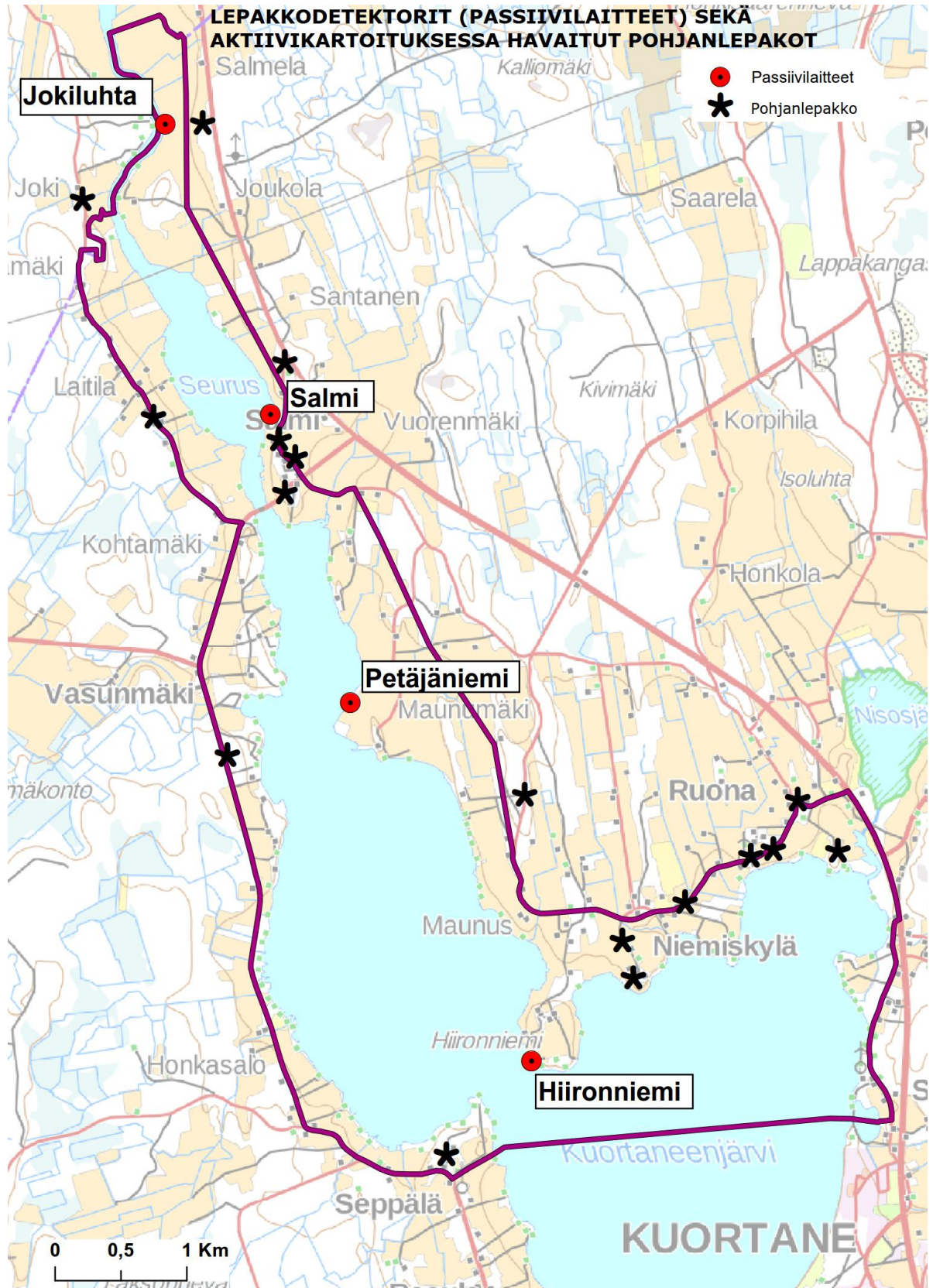
Lepakkokartoituksessa selvitysalueella havaittiin aktiivisessa kartoituksessa pelkästään pohjanlepakoita mutta passiivilaitteille taltioituneissa äänitteissä oli lisäksi havaintoja siippalajeista (viiksi-/isoviiksisiiipa/vesisiippa) sekä harvalukuisesta pikkulepakosta. Joillakin lähisukuisilla lajeilla, kuten siipoilla, äänet muistuttavat usein suuresti toisiaan, ja esimerkiksi viiksisiiippa (*Myotis mystacinus*) ja isoviiksisiiippa (*Myotis brandti*) on mahdollista erottaa vain tarkkojen anatomisten tuntomerkkien perusteella. Myös vesisiipan (*Myotis daubentonii*) äänisignaalit ovat hyvin samankaltaiset viiksi- ja isoviiksisiiipan kanssa, joten siksi tässä selvityksessä puhutaan kyseisten lajien kohdalla ”siippalajeista”.

Aktiivisten kartoituskäyntien aikana tehtiin yhteensä 17 pohjanlepakkohavaintoa (kuva 11). Pohjanlepakko oli odotetusti yleisimmin tavattu lepakkolaji. Pohjanlepakko on maamme yleisin ja laajimmalle levittäytynyt lepakkolaji, jota tavataan miltei koko Suomesta hyvin monenlaisista elinympäristöistä ja asutuksen ääreltä. Yksittäisiä pohjanlepakkohavaintoja tehtiin ympäri selvitysalueetta, vain Ruonan taistelupaikalla oli lennossa useampi (3 kpl) pohjanlepakko. Pohjanlepakoita esiintyy ja niistä kertyy havaintoja todennäköisesti koko selvitysalueella, sillä pohjanlepakoiden tiedetään lentävän varsin pitkiä matkoja, useita kilometrejä päiväpiiloiltaan saalistusalueilleen, jolloin niitä voi tavata melkein mistä vain.

Passiivilaitteisiin kertyi havaintoja pohjanlepakoista, siipoista (viiksisiippa/isoviiksisiippa/vesisiippa) ja pikkulepakosta. Kaikkiaan neljään laitteeseen rekisteröityi 3409 kappaletta aktiivisia yhden minuutin jaksoja, jolloin on kertynyt lepakkohavaintoja. Valtaosa lepakkohavainnoista on koskenut odotetusti pohjanlepakoita (2886 kpl 1 min aktiivisuusjaksoa). Noin 15 % havainnoista on kertynyt siippalajeista (522 kpl 1 min aktiivisuusjaksoa). Yksittäisen pikkulepakon ohilento oli tallioitunut Petäjäniemen laitteeseen 21.8.2017. Ajankohta (elo-syyskuun vaihde) on pikkulepakon tyypillistä syysmuuttoaika. Lajia tavataan harvakseltaan/satunnaisesti syksyisin myös sisämaassa, vaikka runsaimmillaan lajista saadaan havaintoja Pohjanlahden rannikkolinjan tuntumasta. Kuortaneelta ei ole tiedossa aikaisempia pikkulepakkohavaintoja (Laji.fi).

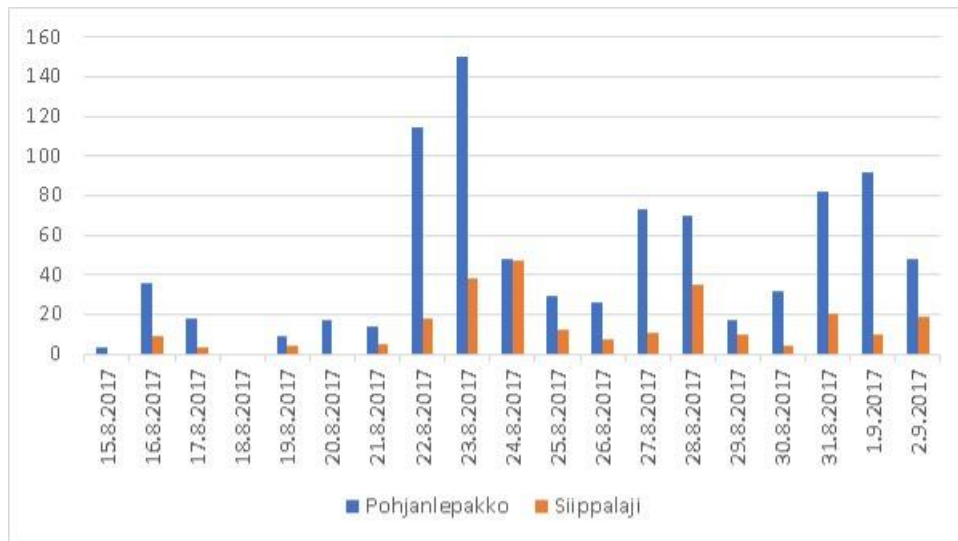

Kuva 10. Pikkulepakon signaalipulssit ovat lajityypillisesti 40 kHz:n tuntumassa. Kuva Petäjäniemen havainnosta.

Kuva 11. Passiivilepakkodetektorit sekä aktiivikierroksen pohjanlepakkohavainnot.

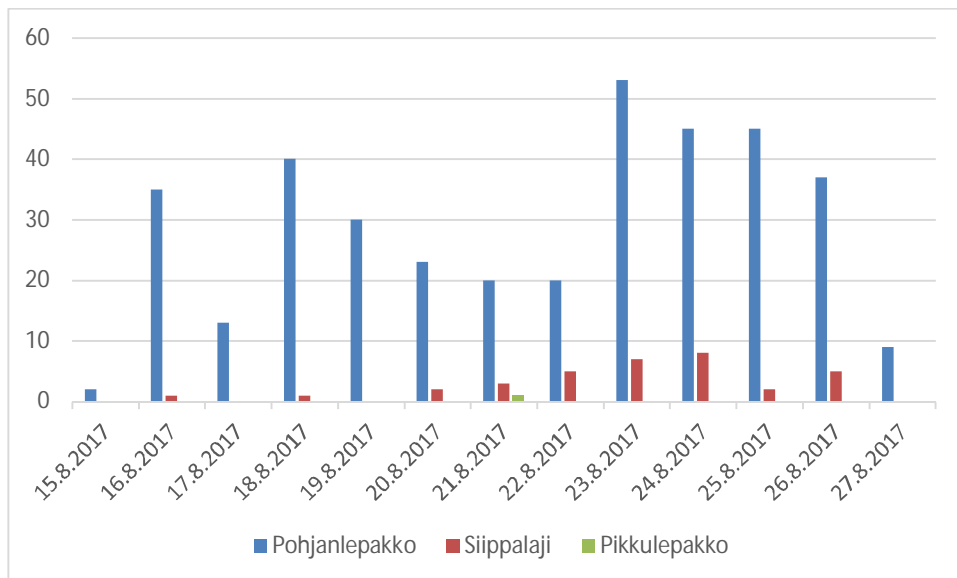
Eniten lepakkohavaintoja kertyi Hiironniemen ja Jokiluhdan laitteista. Näissä kohteissa myös siippalajien määrät olivat suurimmat. Hyvin todennäköisesti siippahavainnot ovat koskeneet valtaosin vesisiippoja. Lepakoiden aktiivisuus oli alueella suurimmillaan 23.-24.8.2017.

Kuva 12. Lepakkohavainnot (1 min aktiivisuusjaksojen lukumäärä) Hiironniemen passiivilaitteessa.

Kuva 13. Hiironniemen passiivilaite.

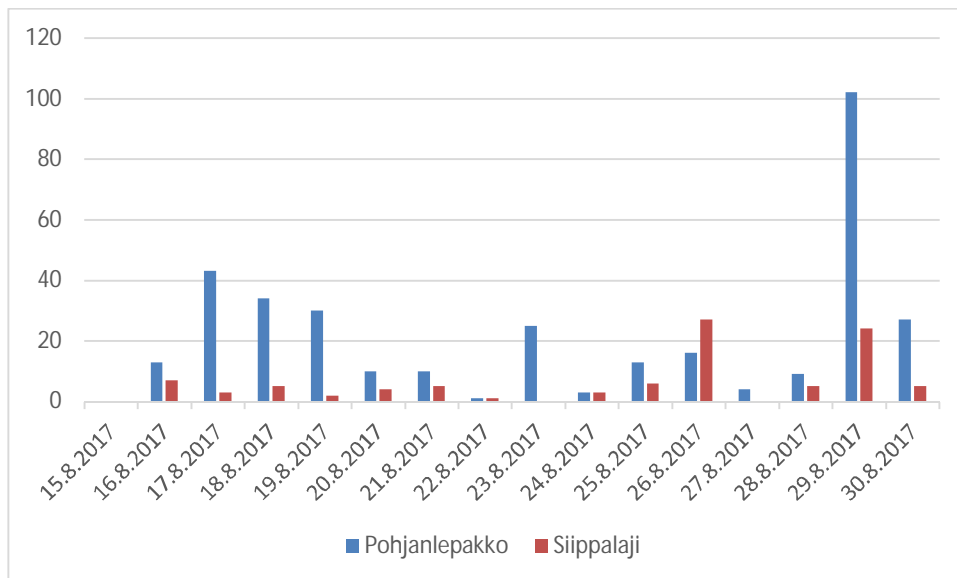

Kuva 14. Lepakkohavainnot (1 min aktiivisuusjaksojen lukumäärä) Petäjäniemen passiivilaitteessa.

Kuva 15. Petäjäniemen passiivilaite.

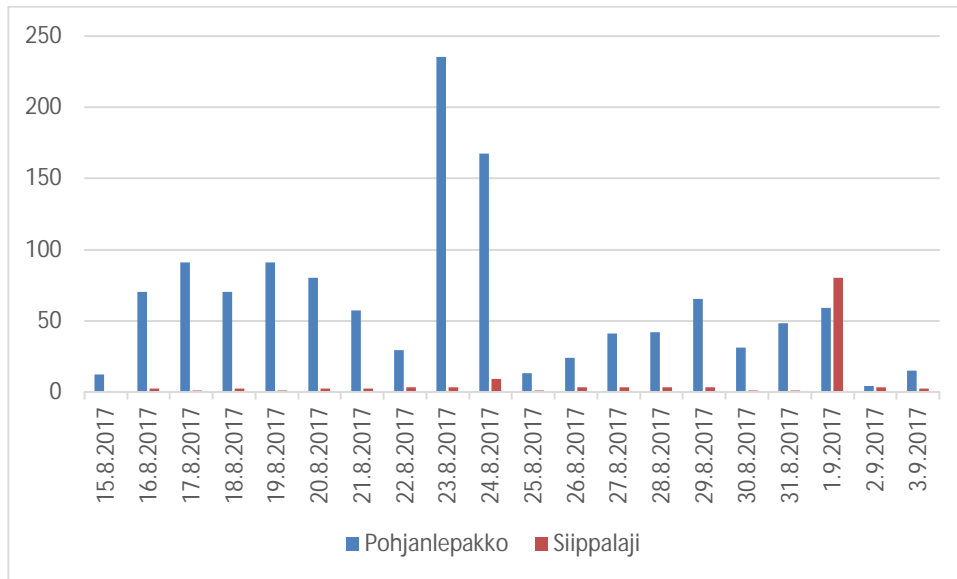

Kuva 16. Lepakkohavainnot (yhden minuutin aktiivisuusjaksojen lukumäärä) Salmen passiivilaitteessa.

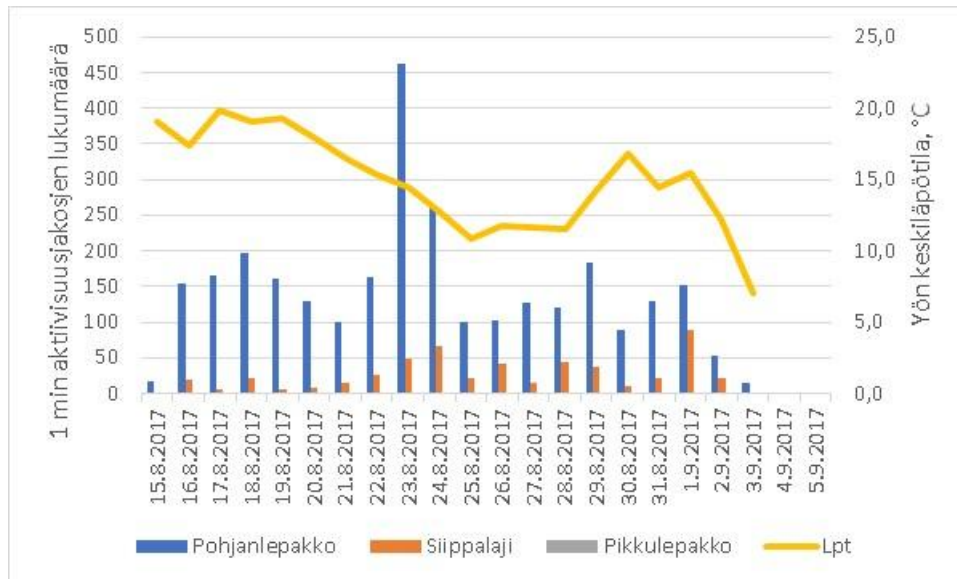
Kuva 17. Salmen passiivilaite.

Kuva 18. Lepakkohavainnot (1 min aktiivisuusjaksojen lukumäärä) Jokiluhdan passiivilaitteessa.

Kuva 19. Jokiluhdan passiivilaite.

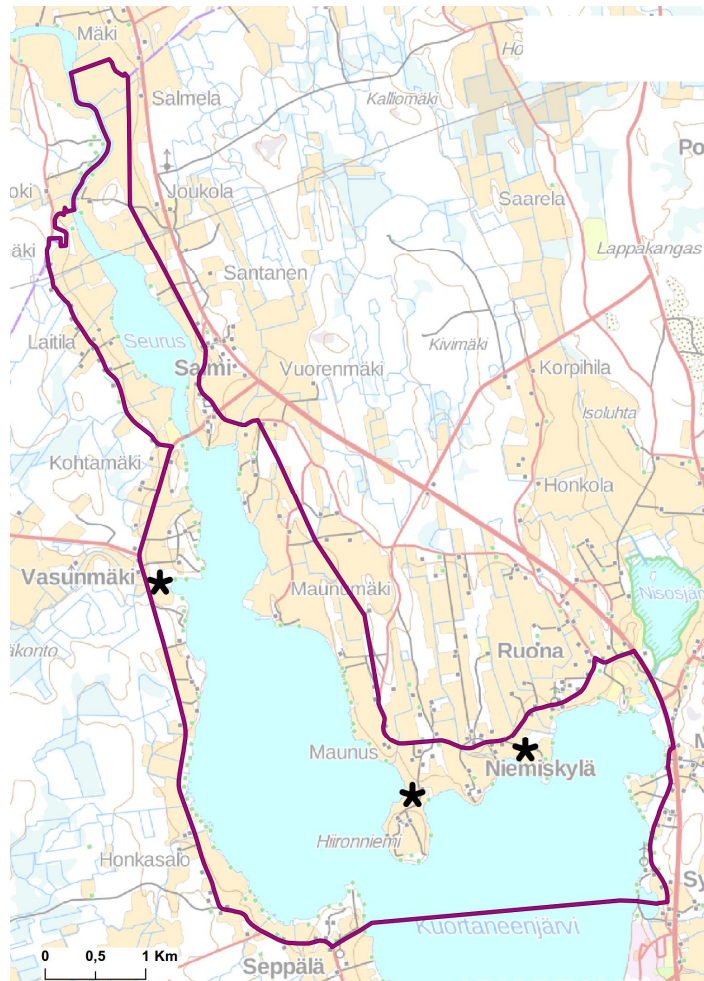
Kuva 20. Kaikkien passiivilaitteiden havainnot 15.8.-3.9.2017.

Selvityksessä ei havaittu selvitysalueella luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. On kuitenkin mahdollista, että jossain selvitysalueella tai sen lähiympäristössä saattaa olla lepakoiden lisääntymispaikkoja. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja voi sijaita esim. kolouksissa, linnunpönteissä ja rakennuksissa mutta tästä ei selvityksessä saatu varmistusta. Kuortaneenjärven ranta-alueet yhdessä maaseutumaisen asutuksen kanssa muodostavat lepa-koille erinomaisen elinympäristökokonaisuuden, joka tarjoaa ravintoa ja riittävästi suojapaikkoja.

4.8 Viitasammakko

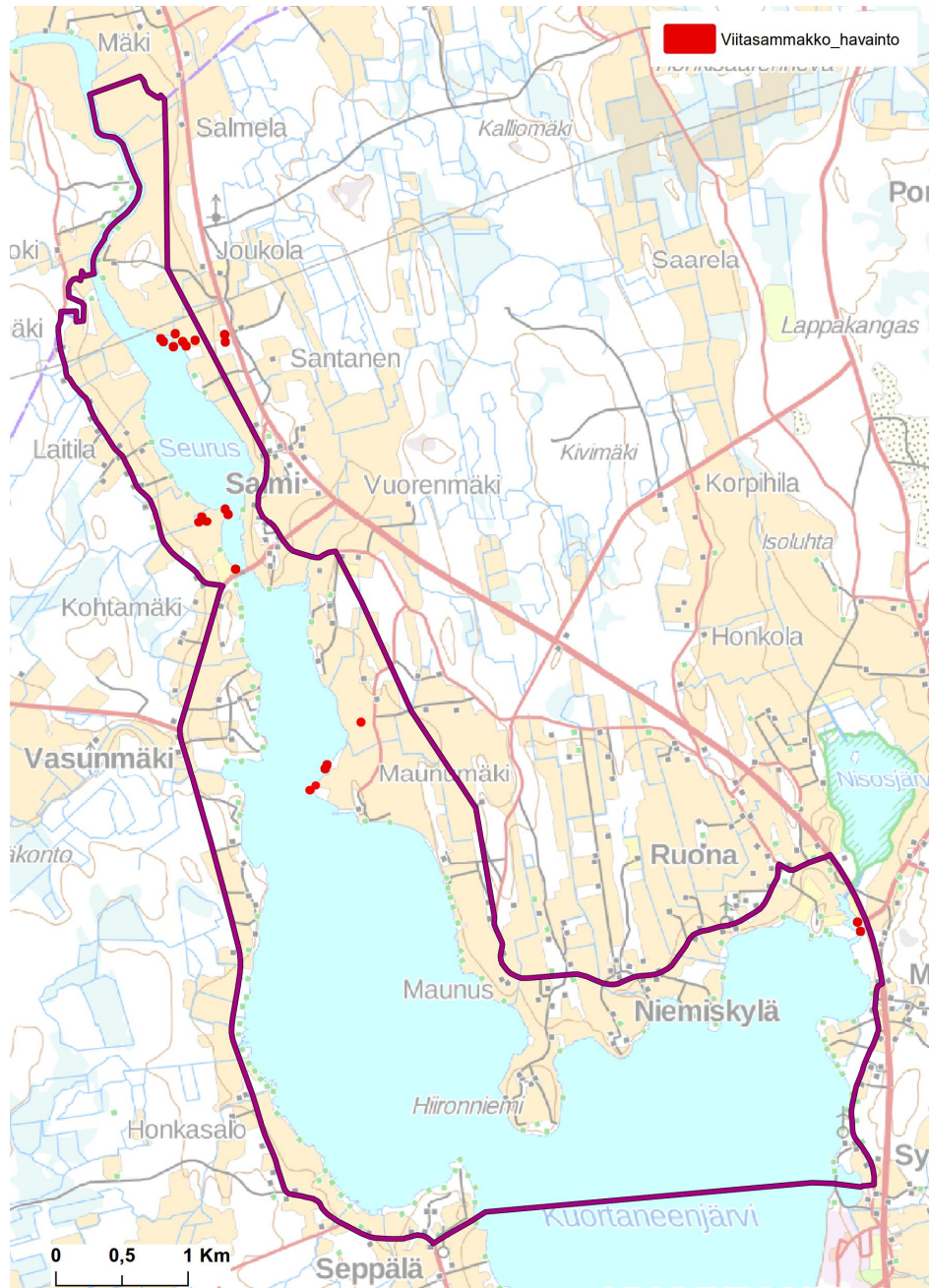
Viitasammakko on luontodirektiivin liitteen IV a laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Sitä koskevat samat säädökset kuin liito-oravaa.

Kuortaneenjärveltä on etenkin Pennanlahden ympäristössä tiedossa useita viitasammakoiden esiintymisalueita (mm. Rajala & Rajala 2013). Myös Kotola (2013) on tehnyt aikaisemmin Kuortaneenjärvellä viitasammakkokartoituksia keväällä 2013. Kotolan selvityksessä olevat viitasammakkohavainnot, jotka sijoittuvat kaavoitusalueelle, on esitetty kuvassa 21.

Kuva 21. Aikaisemmat viitasammakkohavainnot (mustat tähdet) selvitysalueella Kotolan (2013) mukaan.

Luontoselvityksessä 2017 todettiin selvitysalueella viitasammakoita useilla alavilla rantapelloilla (yleensä kesantomaita/luonnonhoitopeltoja) ja matalissa järvenlahdelmissa (kuva 22). Runsaimmin viitasammakoita esiintyi Seuruksen alavilla rantapelloilla ja rannoilla voimajohtolinjan tuntumassa sekä Salmen länsipuolen rannalla, jossa oli äänessä useita – kymmenkunta koirasta. Lisäksi havaintoja tehtiin Petäjaniemen luoteispuolen rantaluhdalla sekä Ruonanluomassa, jossa oli äänessä 2-7 koirasta. Viitasammakoiden lisäksi havaintoja kertyi rupisammakoista ja ruskosammakoista (”tavallinen sammakko”).

Kuva 22. Viitasammakkohavainnot keväällä 2017.

Kuva 23. Salmen sillan pohjoispuolen länsirannan alavat pellot sarkaojineen ja rantaluhtineen tarjoavat viitasammakoille hyvän lisääntymisympäristön.

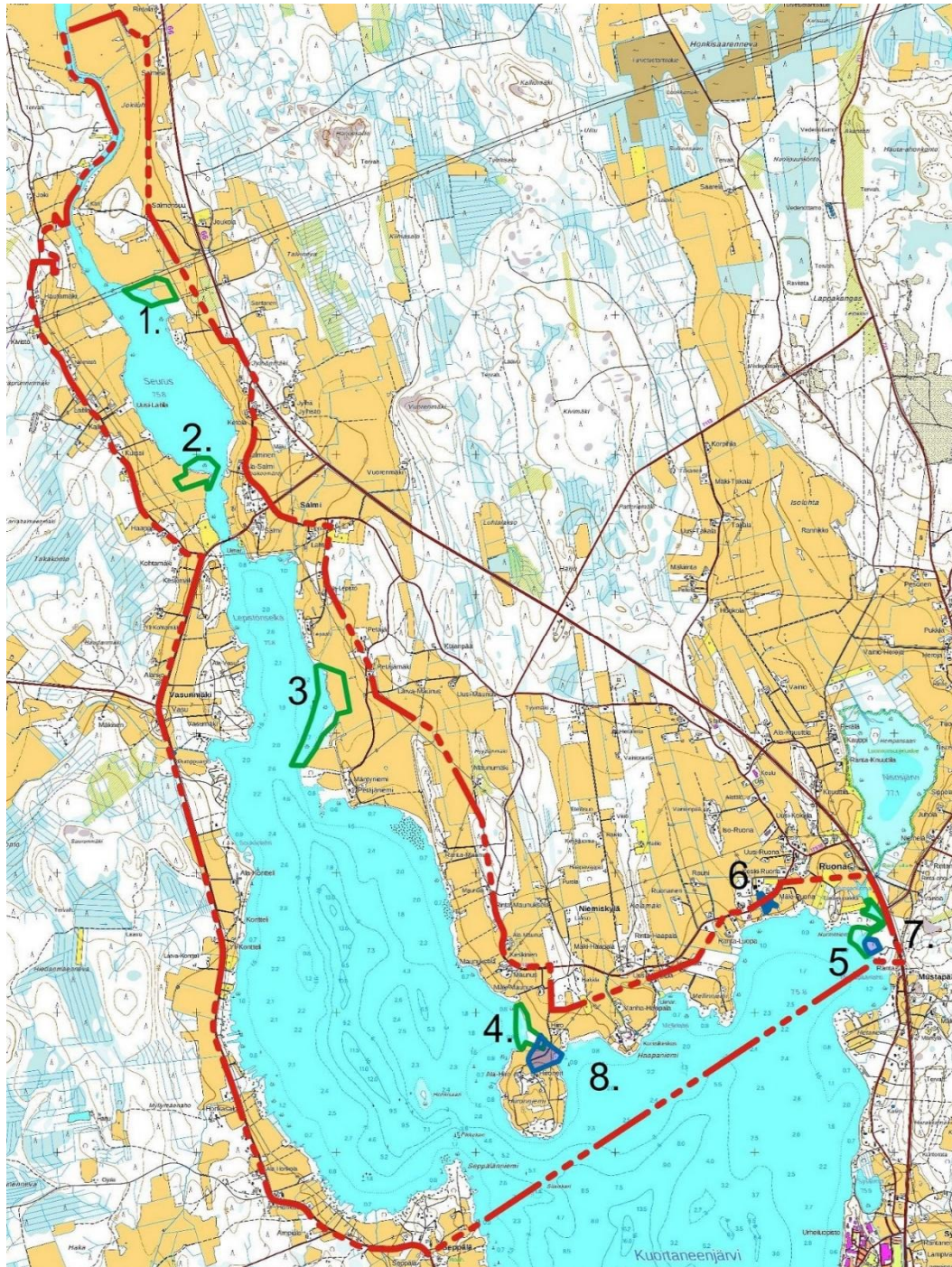
Kuva 24. Seuruksen itärannalla, voimajohdon viereinen tulvapelto sarkaojineen ja rantoineen oli viitasammakoiden mieleen. Viitasammakkoja soidinsi myös Lapuantien varren tuntumassa olevalla hakkuuaukolla metsäkoneen painauman vesilätäkössä (oikea kuva).

On todennäköistä, että osa Kuortaneenjärven selvitysalueen viitasammakoista on jäänyt havaitsematta. Viitasammakoiden havaittavuus on tunnetusti paljon kiinni sääolosuhteista, kudun ajoituksesta ja vuorokauden ajasta mutta myös toisinaan hyvästä tuurista. Esimerkiksi tietyllä paikalla muutaman päivän välein tehdyillä käyntikerroilla havaittiin, että vain yhtenä ajankohtana olivat viitasammakot äänessä ja toisilla käynneillä kokonaan hiljaa. Koska selvitysalue on laaja, potentiaalista alavaa tulvaherkkää rantaa on runsaasti ja laji toisinaan oikukas ääntelyaktiivisuudessa, on lajin esiintyminen todennäköisesti havaittua runsaampaa. Tulvaherkät viitasammakolle soveltuvat ranta-alueet jäävät kuitenkin rantarakentamisen ulkopuolelle (rantarakentamisen mitoitusselvitys, tulvavaara-alueet), jolloin maankäytöllistä painetta ei potentiaalsiinkaan esiintymisalueisiin kohdistu.

5. SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUUN

Selvitysalueen merkittävimmät luontoarvot kohdistuvat alaville ja tulvaherkille rantapelloille sekä niiden edustalla oleville vesi- ja rantakasvillisuuden peittämille järvenlahdille, jotka tarjoavat vesi- ja rantalinnustolle hyvän pesimä- ja ruokailuympäristön sekä viitasammakoille lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Näistä edustavimmat kohteet suositellaan jätettävän rantarakentamisen ulkopuolelle ja huomioitavan luo- alkuisella merkinnällä kaavassa (kohteet 1-5, ks. kuva 25).

Kasvillisuus Kuortaneenjärven rannoilla on tyypillistä suurruoho- ja rantakasvillisuutta vailla merkittäviä tai uhanalaisia lajeja. Kasvillisuudeltaan merkittävimmät kohteet ovat vanhat perinnebiotoopit, joita selvitysalueella on jäljellä kaksi: Ruonanluoman rantaniitty sekä Mäki-Ruonan keto (kohteet 6 ja 7, ks. kuva 25). Nämä kohteet suositellaan jätettävän rakentamisen ulkopuolelle ja huomioiden luo- alkuisella kaavamerkinnällä. Hoitotoimia kuten laidunnusta ja niittoa kohteille olisi hyvä edistää.

Kuva 25. Ehdotus maankäytön suunnittelussa huomioon otettaviksi luontoarvoja sisältäviksi kohteiksi (kohteet 1-7). Kohde nro 8 luonnontila on nykyään muuttunut ja sen huomioon ottaminen luontoarvosyistä ei ole pakollista.

6. KIRJALLISUUS

Ala-Risku, R. & Rajala, E. 2008: Kuortaneen länsirannan yleiskaavan luontoselvitys. 9 s.

Kekäläinen, H. & Molander, L.-L. 2003: Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan perinnemaisemat. – Länsi-Suomen ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 250. 319 s.

Koivisto, A-M & Kullas, J. 2011: Maatalousalueiden kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, Kuortane. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisu 1/2011.

Kotola, J. 2013: Viitasammakoiden esiintyminen Kuortaneenjärven ympäristössä. Kuortaneen kunta, ympäristöosasto.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Rajala, E. 2006: Kuortaneenjärven ja lähivesien linnustosta. Käsikirjoitus: Arvokkaita lintuvesiä; julkaistu Kirjassa: Kuortaneenjärvi Lapuanjoen helmi - Länsi-Suomen ympäristökeskus 2006.

Rajala, E. 2004a: Pesimälinnuston muutoksia Kuortaneen Nisos-järvellä. Suomenselän Linnut 39: 3.

Rajala, E. 2004b: Lokkilinnut peltopesijöinä Kuortaneella. Suomenselän Linnut 39: 3.

Rajala, E. 2004c: Lintueloa Pennalanlahdella. Kuortanes-Seuran Joulu 2004.

Rajala, E. ja Rajala, T. 2013: Kuortaneenjärven eteläpään viitasammakkokartoitus toukokuussa 2013.

Ramboll 2017: Kuortaneenjärven pohjoisosan osayleiskaava, luontoarvojen esiselvitys.

Rautio, L. M. & Aaltonen, E.-K. (toim.) 2006: Kuortaneenjärvi – Lapuanjoen helmi. – Länsi-Suomen ympäristökeskus, Vaasa. 111 s.